

СТ А Н О В И Щ Е

От: доц. д-р Капка Светославова Георгиева-Атанасова
ВУ: Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Научна специалност: 3.6 Право (Административно право и административен процес)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по „Теория на държавата и правото. Политически и правни учения“ в УНСС.

Автор на дисертационния труд: Димитър Стоянов Стоянов
Тема на дисертационния труд: Моралните основания на правото

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1625/04.06.2025 г. на Зам.-ректора по научноизследователската дейност на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Публичноправни науки“ на Юридическия факултет на УНСС по научна специалност „Теория на държавата и правото. Политически и правни учения“, съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 1183/28.04.2022 г. Обучението е осъществено в редовна форма през периода 08.04.2022 г. – 08.04.2025 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в обем от 186 стандартни машинописни страници. В структурно отношение обхваща въведение, пет глави, заключение и библиография. Работата съдържа основни философски и

правнотеоритични въпроси на основанията на правото.

Темата на дисертационния труд е актуална и обществено значима. Изследването е в областта на теорията на правото. Подробно е изяснена методологията на труда, което е допринесло за последователността и научната стойност на изводите и приноси.

Изследването е базирано на изключително обемна библиография, като са разгледани множество концепции относно моралните основания на правото още от древността и до наши дни. Обсъдени са теориите на различни утвърдени в областта автори – както български, така и чужди. Представени са настоящите заплахи за устоите на правото във вида, в който го познаваме. На база исторически и сравнителен анализ са изведени тенденциите в развитието на правото и възможните подходи за справяне с реалните и потенциални заплахи пред превръщането на правото в „неправо“.

Дисертационният труд на Димитър Стоянов е от значение за продължаване на дискусията за същността на моралните основания на правото и необходимостта от тяхното съблюдаване. За първи път в българската правна литература се поставя остро и въпросът за реакцията на научната общност спрямо възможността изкуственият интелект да заеме водеща позиция в правотворчеството и правоприлагането.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Дисертационният труд съдържа интересен и ценен анализ на моралните основания на правото и показва уменията на автора да обобщава и аргументирано да излага своите тези. Напълно споделям изводите на дисертанта, че правото не се създава, а „израства“ (стр. 70), че „общият консенсус“ представлява перманентна учредителна воля, която крепи властта, но може и да я променя (стр. 112). Съгласна съм с изразената позиция, че при тълкуването на конституционните норми следва да се дава приоритет на оригинализма (стр. 130). Подкрепям изложената на стр. 156-158 теза, че правосъздаването в условията на възникнала извънредност често влиза в противоречие с основанията на правото, преследвайки краткосрочни или дългосрочни цели, които нямат общо с тях, както и направения извод, че извънредните фактори са основната съвременна заплаха пред правото и неговите морални основания.

В дисертационния труд са използвани методите на анализ, синтез, индукция и дедукция, чрез които са формулирани тезите и са изведени заключенията на автора. Особено място в изследването заемат

историкоправният и сравнителноправният анализ, използвани заедно и поотделно. Именно чрез тях са направени паралели между различни правни системи, понятия, практика.

Дисертационният труд напълно постига заложените в уводната му част цели и изпълнява на поставените от автора задачи.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Добрата методологична основа на труда е дала възможност на докторанта да изведе и изложи научните и научно-приложните изводи.

От особено значение са представената цялостна дефиниция на понятието „основание на правото“ и въведеното понятие за „извънредност“, връзката между тях и възможността за взаимното влияние между двете явления, стоящи зад понятията. От изключително значение и актуалност, както за теорията, така и за практиката, е поставянето на въпроса за механизмите на действие на държавата, в лицето на нейните законодателна и изпълнителна власт, когато обществото е изправено пред „мегазаплахи“.

Изводите на автора могат да служат като коректив както на учредителната, така и на законодателната и съдебната власт при упражняването на техните правомощия. Сравнителноправният анализ сам по себе си също има високо теоретично и практическо значение.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Дисертантът е представил 4 (четири) публикации по темата, които обхващат различни аспекти на моралните основания на правото. Те свидетелстват за способността на автора да води научна дискусия и обосновава да излага научните си тези.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е в обем от 50 страници и обективно обективно, ясно и последователно представя общата характеристика на дисертационния труд, неговото съдържание, както и основните научни и научно-приложни приноси.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към дисертационния труд биха могли да бъдат отправени и някои препоръки за неговото развитие, които докторантът може да обмисли в бъдещата си работа. Те представляват предложения за допълване на дисертационния труд. На първо място, докторантът би могъл да обсъди, доколкото това е приложимо в нашата правна система, тълкувателната практика на Върховния касационен съд и Върховния административен съд в контекста на съдебния активизъм. Също така, разширеното разглеждане на проблема с навлизането на изкуствения интелект в правната дейност (независимо от нейното естество), би представлявало особен интерес както за научната общност, така и за законодателния орган и изпълнителната власт.

8. Заключение

Представената характеристика на процедурата и на дисертационния труд, както и посочените научни приноси, дават основание да се направи извод, че Димитър Стоянов Стоянов има способност за самостоятелно теоретично мислене в областта на теорията на правото. Дисертационният труд на тема „Моралните основания на правото“ съдържа съществени теоретични и практико-приложни резултати.

Предвид горното, давам ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА и предлагам на научното жури да присъди на Димитър Стоянов Стоянов образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. “Право” (Теория на държавата и правото. Политически и правни учения).

10.06.2025 г.

Подпис: .....

OPINION

From: Assoc. Prof. Kapka Svetoslavova Georgieva-Atanasova, PhD

Affiliation: Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Academic Specialization: 3.6 Law (Administrative Law and Administrative Procedure)

Regarding: Dissertation for the award of the educational and scientific degree “Doctor” in “Theory of State and Law. Political and Legal Doctrines” at the University of National and World Economy (UNWE)

Author of the Dissertation: Dimitar Stoyanov Stoyanov

Title of the Dissertation: The Moral Foundations of Law

Grounds for Issuing the Opinion: Participation as a member of the academic jury for the defense of the dissertation, in accordance with Order No. 1625/04.06.2025 by the Vice-Rector for Research of UNWE.

1 Information about the PhD Candidate

The candidate was enrolled in a doctoral program in the Department of Public Law Sciences at the Faculty of Law at UNWE, in the scientific specialty “Theory of State and Law. Political and Legal Doctrines,” pursuant to Rector’s Order No. 1183/28.04.2022. The training was conducted in full-time form during the period from 08.04.2022 to 08.04.2025.

2 General Overview of the Submitted Dissertation

The dissertation consists of 186 standard typed pages. Structurally, it includes an introduction, five chapters, a conclusion, and a bibliography. The work addresses key philosophical and theoretical-legal questions concerning the foundations of law.

The dissertation topic is timely and of public significance. The research falls within the scope of legal theory. The methodology is clearly outlined, which

contributes to the coherence and scholarly value of the conclusions and contributions.

The study is based on an extensive bibliography, examining numerous concepts about the moral foundations of law from antiquity to the present day. It discusses theories by various established authors in the field, both Bulgarian and foreign. It also addresses current threats to the foundations of law as we know it. Through historical and comparative analysis, the work identifies trends in the development of law and explores possible approaches to dealing with real and potential threats that could transform law into “non-law.”

Dimitar Stoyanov’s dissertation contributes meaningfully to the ongoing discussion about the moral foundations of law and the necessity of adhering to them. Notably, it is the first time in Bulgarian legal literature that the question is sharply posed about how the academic community should respond to the possibility of artificial intelligence taking a leading role in lawmaking and law enforcement.

3 Evaluation of the Scientific and Applied Results

The dissertation presents an interesting and valuable analysis of the moral foundations of law and demonstrates the author's ability to synthesize and persuasively argue his theses. I fully share the candidate’s conclusions—for example, that law is not created but rather “grows” (p. 70), and that the “general consensus” is a permanent constitutive will that supports power, yet can also change it (p. 112). I agree with the position that constitutional norms should be interpreted through the lens of originalism (p. 130). I also support the thesis presented on pp. 156–158 that lawmaking under conditions of emergency often contradicts the foundations of law, pursuing short- or long-term goals unrelated to those foundations, and the conclusion that exceptional circumstances are the main contemporary threat to law and its moral foundations.

The dissertation employs methods of analysis, synthesis, induction, and deduction, through which the author formulates his theses and draws conclusions. A particularly important role is played by the historical-legal and comparative-legal analysis, used both separately and together. These methods are used to draw parallels between different legal systems, concepts, and practices.

The dissertation fully achieves the goals outlined in its introduction and fulfills the tasks set by the author.

4 Evaluation of Scientific and Applied Contributions

The sound methodological foundation of the work has allowed the PhD candidate to present his scientific and practical conclusions effectively.

Of particular importance is the comprehensive definition provided for the concept of the “foundation of law” and the introduction of the concept of “exceptionality,” the relationship between them, and the possibility of mutual influence between the two phenomena represented by these concepts. Also of significant theoretical and practical relevance is the raised issue of the mechanisms through which the state—via its legislative and executive branches—acts when society is faced with “mega-threats.”

The author’s conclusions can serve as a corrective for the constituent, legislative, and judicial powers in exercising their authority. The comparative legal analysis also holds high theoretical and practical value.

5 5. Evaluation of Publications Related to the Dissertation

The candidate has submitted four (4) publications on the topic, each covering different aspects of the moral foundations of law. These demonstrate the author's ability to engage in scholarly discourse and to present his academic arguments convincingly.

6 6. Evaluation of the Dissertation Abstract

The abstract is 50 pages long and objectively, clearly, and consistently presents the general characteristics of the dissertation, its content, as well as its main scientific and applied contributions.

7 Critical Remarks, Recommendations, and Questions

Certain recommendations can be made for further development of the dissertation, which the candidate may consider in his future work. These are suggestions for supplementing the dissertation. First, the candidate could discuss, to the extent applicable to the Bulgarian legal system, the interpretive practices of the Supreme Court of Cassation and the Supreme Administrative Court in the context of judicial activism. Additionally, a broader discussion on the issue of the encroachment of artificial intelligence into legal activity

(regardless of its nature) would be of particular interest to both the academic community and the legislative and executive branches.

8 Conclusion

The presented overview of the procedure and the dissertation, along with the identified scholarly contributions, provide grounds to conclude that Dimitar Stoyanov Stoyanov demonstrates the capacity for independent theoretical reasoning in the field of legal theory. The dissertation titled “*The Moral Foundations of Law*” contains significant theoretical and practical results.

In light of the above, I GIVE A POSITIVE ASSESSMENT and recommend that the academic jury award Dimitar Stoyanov Stoyanov the educational and scientific degree “Doctor” in the higher education area 3. Social, Economic, and Legal Sciences, professional field 3.6 “Law” (Theory of State and Law. Political and Legal Doctrines).

Date:

10.06.2025

Signature:

.....